

ת"פ 41973/02/14 - מדינת ישראל נגד מ מ

בית המשפט המחוזי בירושלים
ת"פ 41973-02-14 מדינת ישראל נ' מ(עציר)

בפני כב' השופט כרמי מוסק
בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד
מ מ (עציר)

הנאשם

גזר דין

1. ביום 19.8.14 הודיעו הצדדים כי הגיעו להסדר טיעון, לפיו יודה הנאשם בכתב האישום המתוקן וינתן תסקיר שירות המבחן, שלאחריו יטענו הצדדים לעונש הראוי.

2. במסגרת כתב האישום המתוקן נטען, כי ביום 13.2.14, בשעה 16:00 לערך, ישב המתלונן, יליד 1930, במסעדה. הנאשם היה גם הוא באותה מסעדה והתיישב ליד המתלונן. הנאשם פנה אל המתלונן ואמר לו שהוא מעוניין לתרום כסף לבית הכנסת. המתלונן השיב לו כי בית הכנסת יפתח בשעה 17:00. לאחר מכן יצא המתלונן מהמסעדה והחל ללכת לכיוון ביתו. הנאשם יצא בעקבות המתלונן והלך אחריו כל הדרך עד לביתו הנמצא בסמוך לרחוב שטראוס בירושלים. כאשר הגיע המתלונן לביתו הוא נכנס למטבח. הנאשם נכנס בעקבותיו, הכניס בכוח את ידו לכיס מכנסיו של המתלונן והפילו על הרצפה. הנאשם נטל את ארנקו של המתלונן ובו סכום של למעלה מ-10,000 ₪, וברח מהמקום. לפיכך, נטען כי הנאשם גנב דבר ובשעת מעשה ביצע מעשה אלימות באדם כדי להשיג את הדבר הגנוב, או לעכבו אצלו, או כדי למנוע התנגדות לדבר הנגנב, או להתגבר עליה. לנאשם מיוחסת עבירה של שוד כאמור בסעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

3. ביום 29.9.14 ניתן תסקיר שירות המבחן, שהתייחס לנאשם ולנסיבותיו האישיות. מדובר בנסיבות אישיות לא רגילות, קשות ביותר, הן ביחס למצבו הנפשי של הנאשם והן ביחס לקורות חייו. שירות המבחן לא מצא מקום לבוא בהמלצה טיפולית או שיקומית כלשהי, שכן לדעתו קשייו הרבים ותפקודו הנמוך לא יאפשרו לנאשם להשתלב במסגרת טיפולית, לאחר שניסיונות השיקום הרבים שנערכו עמו לאורך השנים לא צלחו. שירות המבחן העריך, כי טיפול במסגרת הכלא בתכנית שיקום בעלת גבולות ברורים ויציבים עשויה להוות מסגרת הולמת לצרכי הנאשם.

4. ייאמר מייד, כי מדובר בנאשם המוכר לבתי המשפט, ואשר עניינו נדון מספר פעמים לפני הרכבים שונים, הן בבית משפט השלום והן בבית המשפט המחוזי. גם למותב זה הזדמן לדון בעניינו של הנאשם, לפחות פעם אחת לפני מספר שנים במסגרת הליכי מעצר בבית משפט השלום. כבר אז נעשו ניסיונות שונים למצוא פתרון לנאשם במסגרת שיקומית או טיפולית כלשהי. בית המשפט עירב אז גורמים שונים אולם בסופו של יום לא נמצא פתרון. גורמי הרווחה או הגורמים הטיפוליים לא יכלו, לטענתם, לסייע לנאשם במצוקתו.

5. בדיון שהתקיים לפניי בהליך זה נשלח הנאשם לאבחון לפני ועדה, כאשר נשקלה אפשרות שוועדת האבחון תכריז על הנאשם כמי שזקוק לטיפול כמפגר לאור מצבו הנפשי והשכלי. ביום 8.7.14 נמסר דוח לבית המשפט, בעקבות אבחון שהתקיים במרכז האבחון בבית החולים הדסה "הר הצופים" בירושלים. בין חברי ועדת האבחון היו עובדת סוציאלית לפי חוק הסעד, פסיכיאטר, פסיכולוגית, רופא ומחנכת. מטעמו של הנאשם התייצב הוא בלבד, כאשר איש מהאחראיים עליו או ממשפחתו לא הגיעו. באת כוחו של הנאשם מטעם הסנגוריה הציבורית, עו"ד ורד בירגר, שנרתמה לעזור ולסייע לנאשם ככל יכולתה, התייצבה לאבחון. הוועדה עיינה בחומר שהוצג לה ומסמכים אלה פורטו בדוח. כמו כן, בחנה הוועדה את הרקע האישי והמשפחתי של הנאשם, תוך שהתייחסה גם לתפקוד ולעניינים אחרים הנוגעים לבני המשפחה, שאין כאן המקום לפרטם. יחד עם זאת ראוי לציין, כי מגיל צעיר חווה הנאשם בעיות קשות בתוך המשפחה וכך גם מחוץ למשפחה. הוא עבר אשפוזים פסיכיאטריים וניסיון לשלבו במשפחת אומנה נכשל. הוועדה קבעה כי נערך אבחון ביום 13.5.14 ונמצא שהנאשם מתפקד ברמה שאינה מוגדרת כ"פיגור שכלי", אולם תפקודו הוא ברמה הנמוכה של הנורמה. הוא סובל מרמת הבנה והתמצאות ירודה, אם כי הוא מבין ומכיר את הנעשה סביבו וכן את משמעות ההליך המשפטי. הוועדה סברה, כי הנאשם זקוק לקשר פרטני, מכוון ומעודד על מנת לתפקד. כיום מתגורר הנאשם בבית סבו וסבתו.

6. הוועדה בחרה להדגיש, כי הנאשם היה מאושפז מספר פעמים בבתי חולים פסיכיאטריים ובמהלך אחד האשפוזים אובחן כמי שסובל מהפרעת אישיות אנטיסוציאלית עם התנהגות אימפולסיבית ותוקפנית. יחד עם זאת נקבע אז, כי הנאשם מגלה תובנה עם שיפוט וביקורת מציאות תקינים ונמצא כשיר לעמוד לדין. עוד ציינה הוועדה, כי דיבורו בוועדה היה קונקרטי, עם סימנים לפגיעה אורגנית הבאה לידי ביטוי באמירות שונות ובלתי צפויות ובפערים בתת מבחנים. כן הופיעה אצל הנאשם מחלת האפילפסיה בשנה האחרונה. הוועדה לא מצאה הפרעות בתוכן החשיבה ולא נמצאה הפרעה בשיפוט או בבחון המציאות. הוועדה סברה כי הנאשם זקוק להמשך מעקב ולטיפול פסיכיאטרי. עוד נקבע, כי הנאשם מדבר באופן שוטף וברור, מבין את הנאמר לו, בעל אוצר מלים רחב, בעל חודש הומור, יוצר קשר עין תקין והוא עצמאי מבחינת תפקוד. באשר לקריאה ולכתיבה, הנאשם ציין בפני הוועדה כי אינו קורא ואינו כותב והוא אף מתקשה בפעולות חשבון בסיסיות. לדעת הוועדה, הנאשם מבין היטב את ההליך המשפטי, מבחין בין טוב לרע, בין מותר לאסור, אינו סובל מהפרעה בשיפוט ובוחן את המציאות באופן תקין. יחד עם זאת נקבע, כי חשיבתו הקונקרטית של הנאשם בלתי בשלה, יש סימנים לפגיעה אורגנית ולחסכים סביבתיים מרובים.

7. לאחר שניתן דוח הוועדה, שממנו עולה כי הוועדה סבורה שאין מדובר במי שסובל מפיגור ברמה המצריכה טיפול וביטול כתב האישום, הגיעו הצדדים להסדר טיעון, כפי שפורט לעיל.

8. בתסקיר שירות המבחן שנערך ביום 29.9.14 פרט שירות המבחן את הרקע האישי הנוגע לנאשם, ולמעשה

רובו של תסקיר שירות המבחן תואם את דוח הוועדה כפי שפורט לעיל. שירות המבחן הוסיף נתונים לגבי הוריו ומשפחתו של הנאשם והדגיש את העובדה, כי בהיות הנאשם בגיל 4 הוא נפגע בראשו עקב תאונת דרכים, אולם השלכות תאונת דרכים על מהלך חייו אינה ברורה. הנאשם הוצא מביתו כבר בגיל צעיר מאוד, ומגיל 14 טופל על פי חוק הנוער בצו משמורת במרכז שיקום פנימייתי, המיועד לנערים הסובלים מפיגור שכלי או ממחלת נפש. מאחר שהנאשם ביקש לנהל אורח חיים עצמאי הוא עזב את המקום, וכאשר ביקש לחזור לאחר זמן קצר, צוות המקום סירב לקבלו. מאז עזב את הפנימייה בגיל 18, הוא מתגורר בבית סבו וסבתו ונמצא ללא מסגרת טיפולית. לאחר מכן מונה לנאשם אפוטרופוס מטעם עמותת "דורי דורות", המטפלת באנשים שבני משפחתם אינם מסוגלים להוות אפוטרופוסים עבורם. אנשי העמותה ניסו לטפל בנאשם ולשלב במסגרות שיקומיות שונות, אולם הנאשם התקשה לשתף פעולה בתהליך ולעתים אף נהג באלימות כלפי אנשי העמותה, עד כדי אימים ברצח, ועל כן סירבו לקבלו לטיפול במסגרות השונות והוא נותר ללא מענה טיפולי.

9. עוד נאמר בתסקיר, כי מהמידע שבידי שירות המבחן הנאשם החל להשתמש בסמים בגיל צעיר ועד למעצרו עסקי, לדבריו, בהימורים באופן כפייתי. שירות המבחן ציין את עברו הפלילי של הנאשם, אשר הורשע פעמיים בשנים 2009 ו-2011 בעבירות רכוש, אלימות וסמים, ונדון למאסר בפועל.

10. בראיון שנערך לנאשם בשירות המבחן הוא נטל אחריות חלקית על ביצוע מעשיו כאשר שלל כניסה לבית המתלונן והפעלת כוח ואלימות כלפיו. במהלך הדיון בתיק זה אושפז הנאשם בבית החולים "כפר שאול" לצורך הסתכלות, ולאחר אבחון החל לקבל תרופות הרגעה. כיום משולב הנאשם בקבוצה טיפולית בכלא "ניצן". חרף בקשת שירות המבחן לקבל דוח סוציאלי מהעובדת הסוציאלית בכלא, לא התקבל דוח שכזה.

11. שירות המבחן התרשם, כי מדובר בנאשם בעל אישיות ילדותית ובלתי בשלה, בעל תפיסת מציאות לקויה עם קווים אלימים ועברייניים באישיותו. הנאשם מתקשה ליתן אמון בגורם סמכותי וכל אלה מהווים, להערכת שירות המבחן, גורמי סיכון להישנות ההתנהגות העבריינית. הנאשם הביע בפני שירות המבחן רצון מילולי להשתלב בתהליך שיקומי וכן הביע מודעות לחשיבות נטילת הטיפול התרופתי לצורך ייצוב ואיזון מצבו הנפשי.

12. סופו של דבר, מסקנת שירות המבחן הייתה שקיימים קשיים רבים שלא יאפשרו לנאשם בשלב זה של חייו להשתלב במסגרת שיקומית, מה גם שהניסיונות שנעשו בעבר לא צלחו. לפיכך סבור שירות המבחן, כי טיפול במסגרת הכלא בתכנית שיקום בעלת גבולות ברורים ויציבים עשויה להוות מסגרת הולמת לצרכי הנאשם.

13. במהלך הטיעונים לעונש הוגש גיליון ההרשעות הקודמות של הנאשם, ממנו עולה כי לנאשם שתי הרשעות קודמות: הראשונה, מיום 26.2.09, בה הורשע בבית משפט השלום בירושלים בעבירות של החזקת אגרופן או סכין למטרה לא כשרה, הזק לרכוש במזיד, אימים, תקיפה, ניסיון לתקיפת שוטר וניסיון לתקיפה. בית המשפט הטיל על הנאשם מאסר בפועל לתקופה של 10 חודשים ו-16 ימים וכן מאסר מותנה; ההרשעה השנייה מיום 9.11.11. על פסק דינו של בית משפט השלום הוגש ערעור על ידי המדינה לבית המשפט המחוזי, ערעור שהתקבל ביום 19.6.12. באותו עניין הורשע הנאשם בעבירות של אימים, שימוש ברכב ללא רשות הבעלים ונטישתו במקום אחר, החזקה או שימוש בסמים לצריכה עצמית, הפרת הוראה חוקית וניסיון התפרצות לבית מגורים לצורך ביצוע עבירה. על הנאשם הוטלו 4

חודשי מאסר בפועל וכן הופעל המאסר על תנאי של 8 חודשים וכן הופעל מאסר על תנאי של 4 חודשים בחופף.

14. בא כוח המאשימה טען לפניי, כי יש לקבוע מתחם ענישה של בין 30-60 חודשי מאסר בפועל, זאת על סמך פסיקה של בית המשפט העליון וכן של בתי המשפט המחוזיים שהגיש. במקרה אחד כאשר נאשמים נכנסו לביתה של אישה ושדדו ממנה את כספה מבלי שפגעו בה פיזית, הוטל על נאשם 1 עונש של 48 חודשי מאסר בפועל ועל השני עונש של 36 חודשי מאסר בפועל (ראה: ע"פ 5467/12 **מדינת ישראל נ' טארק חוסיין ואח'**, פורסם ביום 23.10.12). אולם יודגש, כי בעניין זה המשיבים הפעילו אלימות כלפי האישה הנשדדת, כפי שפורט בפסק דינו של בית המשפט העליון, נסיבות שלא התקיימו בענייננו.

בעניין אחר הוטלו על נאשם 48 חודשי מאסר בפועל, אף זאת בגין עבירת שוד שכוונה כנגד קשיש. בית המשפט העליון דחה את הערעור וקבע כי מדובר ברף ענישה הולם וכמו כן עמד על הצורך להטיל ענישה הולמת כאשר מדובר בעבירה שפלה של שוד כלפי קשישים חסרי ישע. בית המשפט העליון קבע, כי במקרים אלה חובה על החברה לפעול להגנת הקשישים ויש לייחס חשיבות רבה לשיקולי גמול והרתעה ביחס לעבריינים אלה (ראה: ע"פ 1044/13 **זידאן נ' מדינת ישראל**, פורסם ביום 29.3.13). למערער, כעולה מפסק דינו של בית המשפט העליון, היו הרשעות קודמות רבות בעבירות רכוש ובעבירות אחרות, וכן העבירה בוצעה על ידו עת הפר הוראה חוקית ויצא שלא כדין ממעצר בית בו היה אמור לשהות. בית המשפט העליון ציין (פסקה 22 לפסק דינו), כי הוא רואה חומרה מיוחדת בנתונים אלה, ועל כן בחר שלא להתערב בעונש שהוטל על המערער על ידי בית המשפט המחוזי.

בעניין נוסף הורשע מערער בעבירה של שוד קשישה, כאשר נכנס לביתה, עקב מעשיו נפלה הקשישה והמערער משך מצווארה שתי שרשראות. בית המשפט המחוזי גזר על הנאשם 5 שנות מאסר בפועל. בית המשפט העליון התייחס לפסיקה שהובאה לפניו כאשר במקרים דומים עמד רף הענישה על 50 חודשי מאסר בפועל, אך יחד עם זאת סבר בית המשפט העליון כי אין מקום להתערב בעונש המאסר שהוטל על המערער שלפניו (ראה: ע"פ 2257/13 **חייפץ נ' מדינת ישראל**, פורסם ביום 24.4.14). גם כאן היה מדובר במערער בעל עבר פלילי מכביד ביותר, ועל כן בית המשפט העליון סבר כי בנסיבות אלו אין מקום להתערב ברמת הענישה שנקבעה על ידי בית המשפט המחוזי.

15. לאור כל המפורט לעיל, סבר בא כוח המאשימה שיש לקבוע מתחם ענישה שבין 30 ל-60 חודשי מאסר בפועל. באשר לנסיבותיו האישיות של הנאשם, כפי שפורטו לעיל, סבר בא כוח המאשימה שלאור העובדה שכל ניסיונות השיקום של הנאשם בעבר לא צלחו ולאור החשש שהעלה שירות המבחן להישנות ביצוע עבירות דומות בעתיד, יש להטיל על הנאשם עונש מאסר בפועל ברף הבינוני-גבוה של המתחם שביקשה המאשימה לקבוע, וכי יש ליתן מקום מרכזי לשיקולי הגמול, ההרתעה והאינטרס הציבורי. בא כוח המאשימה ביקש להטיל על הנאשם גם עונש מאסר מותנה ופיצוי כספי, היינו השבת סכום הכסף שנתפס אצל הנאשם למתלונן.

16. באת כוח הנאשם הרחיבה באשר לנסיבותיו האישיות של הנאשם, כפי שפורטו, וכן הגישה מסמכים רפואיים הכוללים תסקירי שירות מבחן שהוגשו בעבר לבית המשפט, המעידים על נסיבות חייו הקשות של הנאשם ועל ניסיונות הטיפול והשיקום, שכאמור לא צלחו. היא טענה, כי למעשה "האיש החלש" במקרה שלפנינו הוא הנאשם עצמו, שלא מקבל את הטיפול המתאים ולא נמצא ולו גורם אחד שייקח את הנאשם תחת חסותו ויעניק לנאשם את הטיפול לו הוא

17. באת כוח הנאשם התבססה בטיעוניה על נסיבותיו האישיות המיוחדות של הנאשם, אולם בחרה שלא להגיש פסיקה באשר לרמת הענישה התואמת נסיבות אלו. יחד עם זאת, סברתי כי יהא זה ראוי להביא בגזר דין זה שני פסקי דין של בית המשפט העליון, שניתנו לאחרונה בנסיבות בהן היה אמנם מדובר בעבירת שוד, מבלי שהייתה פגיעה קשה במתלונן, רמת האלימות הייתה קלה יחסית. היה מדובר בנאשמים נעדרי עבר פלילי או בעלי עבר פלילי שאינו מכביד.

כך, בע"פ 772/13 **איברהים יחיא נ' מדינת ישראל** (פורסם ביום 29/6/14) שם הורשע המערער, על פי הודאתו בכתב אישום מתוקן, בעבירות של שוד ושהייה בלתי חוקית הוטלו עליו ארבע שנות מאסר בפועל ומאסר על תנאי. במקרה זה המערער שהה בגן ציבורי בעיר יפו וניהל שיחה עם אישה שישבה על ספסל בגן. בשלב מסוים, נטל המערער את תיקה של המתלוננת ונמלט. המתלוננת דלקה אחריו והשיגה את המערער. בשלב זה חסם המערער את פיה של המתלוננת כדי להשתיקה, אחז בידה בכוח והפילה ארצה, שכב על גופה והכניע אותה, ולאחר מכן נמלט מהמקום עם תיקה. כתוצאה מכך נגרמו למתלוננת שריתות בפניה ושטף דם קל בידה. בית המשפט קיבל את הערעור וקבע כי מתחם הענישה הראוי לנסיבות המקרה נע בין שישה חודשים ל-28 חודשי מאסר, כאשר המערער נעדר עבר פלילי, הודה במעשים שיוחסו לו, נטל אחריות והביע חרטה על מעשיו, ובנוסף נסיבות חייו שאינן קלות תרמו לדעת בית המשפט העליון לביצוע העבירות שיוחסו לו. בסופו של יום גזר בית המשפט העליון על המערער עונש של 24 חודשי מאסר בפועל ו-12 חודשי מאסר על תנאי.

בע"פ 6862/13 **חג'אזי נ' מדינת ישראל** נקבע שיש להקל בעונשו של המערער שהורשע בשוד מהגר עבודה, ולהעמידו בגבול הרף הגבוה של מתחם הענישה שנקבע בעניין **יחיא לעיל**, היינו להעמידו על 28 חודשי מאסר בפועל, זאת לאחר שבית המשפט המחוזי קבע כי מתחם הענישה ההולם בנסיבות העניין הנו שנתיים עד חמש שנות מאסר בפועל. בית המשפט המחוזי גזר על המערער בסופו של יום 40 חודשי מאסר בפועל וכן 6 חודשי מאסר על תנאי. דעת הרוב בבית המשפט העליון סברה שהעובדה שהמתלונן היה מהגר עבודה צריכה הייתה לשמש כנסיבה לחומרה שיש לקחת בחשבון בתוך המתחם ולא לקביעת מתחם אחר, כפי שסברה דעת המיעוט. במקרה זה הורשע המערער בשוד של מהגר עבודה מהפיליפינים שענד שרשרת זהב עבה על צווארו.

17. אני מקבל את הטיעון, לפיו מדובר באדם בעל נסיבות אישיות יוצאות דופן שעד כה לא נמצאה לו מסגרת טיפולית ראויה, יחד עם זאת, בנסיבות העניין יש לתת ביטוי גם לערך המוגן, לאינטרס החברתי, היינו הגנה על קשישים מפני שוד שלעתים מתבצע תוך ניצול מצוקתם הפיזית, חדירה למקום מגוריהם ונטילת רכושם תוך הפעלת אלימות וכוח.

18. באשר למתחם הענישה, לאור פסקי הדין שהוצגו, סבורני כי מתחם הענישה הראוי במקרה זה נע בין 6 ל-28 חודשי מאסר.

19. במסגרת השיקולים הנוגעים לנאשם עצמו יש ליתן משקל ניכר לנסיבות חייו הקשות ולמצבו הנפשי והגופני, כפי שפורטו לעיל בהרחבה. בנסיבות אלו, ולאחר שהנאשם גם בחר להודות לאחר שעבר ועדת אבחון, יש מקום לטעמי

להטיל עונש ברף הנמוך כך שינתן סיכוי ופתח לאפשרות שהנאשם ייצא ביום מן הימים מבין כותלי הכלא וישולב במסגרת טיפולית או שיקומית מחוץ לבית הסוהר, זאת לאחר שיעבור טיפול שכזה במסגרת מאסרו.

20. לאור האמור, אני גוזר על הנאשם 18 חודשי מאסר בפועל, החל מיום מעצרו - 13.2.14. כמו כן, אני גוזר על הנאשם 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים, שלא יעבור עבירה של שוד בניגוד לסעיף 402 לחוק העונשין. תקופת התנאי תחל מיום שחרור הנאשם ממאסרו הנוכחי. אני מורה, כי הכספים שנתפסו אצל הנאשם ישולמו כפיצוי למתלונן.

הודעה לנאשם זכותו לערער לבית המשפט העליון תוך 45 יום מהיום.

ניתן היום, י"א חשוון תשע"ה, 4 בנובמבר 2014, בנוכחות הנאשם ובאת כוחו וב"כ המאשימה.

**מ
כרמי מוסק, שופט**